

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Δέκατος

Συνδρομή ἰτησία: Ἐν Ἀθήναις, φρ. 10, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. - Αἰ συνδρομαὶ ἀρ-
χονται ἀπὸ 1 ἰανουαρίου καὶ τοῦ ἔτους καὶ τοῦ ἰτησίου - Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου 6

28 Δεκεμβρίου 1880

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ

[Ἐκ τῶν τοῦ Ἐδμύνδου δὲ Ἀμίκις. Μετάφρασις
ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ τῆς δεκάτης ἐκδόσεως ὑπὸ ***]

Συγγραφεὺς ἰδί τεκ. SIO.

Αἱ ΤΟΡΚΙΣΣΑΙ

Μεγάλῃν ἐκπληξίν δοκιμάζει ὁ φθάνων εἰς Κων-
σταντινούπολιν, ἀφ' οὗ ἤκουσε νὰ γίνεσθαι τόσος
λόγος περὶ τῆς αἰχμαλωσίας τῶν τουρκισσῶν γυ-
ναικῶν, νὰ βλέπῃ ἔπειτα γυναῖκας εἰς ὅλα τὰ
μέρη, καὶ καθ' ὅλας τὰς ὥρας τῆς ἡμέρας, κα-
θῶς καὶ εἰς πᾶσαν ἄλλην εὐρωπαϊκὴν πόλιν. Νο-
μίζει, ὅτι ἀκριβῶς τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀφῆθη διὰ
πρώτην φορὰν ἐλευθέρᾳ ἡ πτῆσις εἰς ὅλας ἐκεῖνας
τὰς αἰχμαλώτους χελιδόνας, καὶ ὅτι ἤρχισε νέα
ἐποχὴ ἐλευθερίας διὰ τὸ μουσουλμανικὸν ὡ-
ραῖον φύλον. Ἡ πρώτη ἐντύπωσις εἶνε περιεργο-
τάτη. Ὁ ξένος βλέπων ὅλας ἐκεῖνας τὰς γυναῖ-
κας μὲ τὰς λευκὰς καλύπτρας καὶ τοὺς μακροὺς
ἐκείνους μὲ ποικίλα χρώματα μανδύας, ἐρωτᾷ ἑ-
αυτὸν, ἂν αἱ γυναῖκες αὗται εἶνε μετρημισμέ-
ναι, ἢ καλογραφαί, ἢ παρὰφρονες· καὶ ἐπειδὴ οὐ-
δεμία αὐτῶν συνοδεύεται ἀπὸ ἀνδρα, νομίζει ὅτι
δὲν εἶνε κανενὸς, ὅτι εἶνε ὅλαι ἢ χῆραι ἢ νεάνι-
δες, ἢ ὅτι ἀνήκουσιν ὅλαι εἰς μέγα τι ἀναχωρη-
τήριον «κακοῦπανδρευμένων». Τὰς πρώτας ἡμέρας
δὲν δύναται νὰ πείσῃ τις ἑαυτὸν, ὅτι ὅλοι ἐκεῖ-
νοι οἱ τούρκοι καὶ ὅλαι ἐκεῖναι αἱ τούρκισσαι, οἵ-
τινες συναπαντῶνται καὶ συναγκωνίζονται χωρὶς
νὰ θεωρήσωσιν, καὶ χωρὶς νὰ συνοδεύωσιν ἀλλή-
λους, εἶνε δυνατόν νὰ ἔχωσι πρὸς ἀλλήλους τι τὸ
κοινόν. Καὶ κατὰ πᾶσαν στιγμὴν ἀναγκάζεται
νὰ σταθῇ διὰ νὰ παρατηρήσῃ τὰς παραδόξους ἐ-
κείνας μορφάς, καὶ νὰ κάμῃ σκέψεις περὶ τοῦ πα-
ραδόξου τούτου ἐθίμου. Αὗται λοιπὸν εἶνε, λέγει,
αὗται εἶνε αἱ «δεσμεύτριαι ἐκεῖναι τῶν καρδιῶν»,
αἱ «πηγαὶ ἐκεῖναι τῶν ἡδονῶν», τὰ «φυλλάκια
ἐκεῖνα τῶν ῥόδων», αἱ «πρώϊμοι σταφυλαί», αἱ
«πρωῖναι δρόσοι», καὶ «αὐγαί» καὶ «ζωοποιοί»,
καὶ «λαμπραὶ σεληναί», ἐξ ὧν μυριοὶ ποιεῖται ἐ-
νέπλησαν τὴν κεφαλὴν ἡμῶν; Αὗται εἶνε αἱ χα-
ροῦμισσαι καὶ αἱ μυστηριώδεις ὀδαλίσσαι, ὅσας
εἰκοσάετες, ἀναγινώσκοντες τὰ χορικά τοῦ Βί-
κτωρος Οὐγρου ὑπὸ τὴν σιγὰν τῶν κήπων, ὠνει-
ρεύθημεν τοσάκις ὡς πλάσματα ἄλλου κόσμου,
ὧν μία μόνη περίπτωξις ἤθελε καταναλῶσθαι ὅλας
τὰς δυνάμεις τῆς ἡμετέρας νεότητος; Αὗται αἱ
ὠραῖαι δυστυχεῖς, αἱ κρυπτόμεναι ἐντὸς τῶν δι-

ακτυωτῶν, αἱ φρουροῦμαι ὑπὸ τῶν εὐνούχων, αἱ
χωρισμέναι ἀπὸ τὸν κόσμον, αἵτινες παρέρχονται
ἐπὶ τῆς γῆς ὡς φάσματα, ἐκβάλλουσαι κραυγὴν
ἡδυπαθείας καὶ κραυγὴν ὀδύνης; Ἰδόμεν τί ἐν
τούτοις ἔπασσι τὸ ἀληθὲς ἐξ ὅλης τῆς ποιήσεως
ταύτης.

Πρὸ παντὸς ἄλλου τὸ πρόσωπον τῆς τουρκί-
σης δὲν εἶνε πλέον μυστήριον, ὅθεν καὶ μέγα μέ-
ρος τῆς περικαλυπτούσης αὐτὰς ποιήσεως ἤφα-
νίσθη. Ἡ ζηλότυπος ἐκείνη καλύπτρα, ἥτις, κατὰ
τὸ Κοράνιον, ἔπρεπε νὰ εἶνε «σημεῖον τῆς ἀρετῆς
τῆς γυναικὸς καὶ χαλινὸς διὰ τοὺς λόγους τοῦ
κόσμου», δὲν ὑπάρχει πλέον παρὰ κατὰ τὸ φαι-
νόμενον. Εἶνε πασίγνωστον πῶς γίνεται τὸ ἰα-
σμάκ. Εἶνε δύο μεγάλοι λευκοὶ πέπλοι. ὧν ὁ μὲν
σφιγγόμενος πέριξ τῆς κεφαλῆς ὡς περιδερμὸς
καλύπτει τὸ μέτωπον μέχρις ὀφρύων, κομβώνε-
ται ὀπισθεν εἰς τὴν κόμην ὑπεράνω τοῦ αὐχένου,
καὶ κατὰπίπτει ἐπὶ τῆς ἄχχως μέχρι τῆς ζώνης·
ὁ δὲ καλύπτων ὅλον τὸ κατώτερον μέρος τοῦ
προσώπου, ἀνακομβώνεται ὀπισθεν μετὰ τοῦ πρώ-
του, οὕτως ὥστε ἀμφοτέρω οἱ πέπλοι φαίνονται
ὡς εἷς καὶ μόνος. Ἀλλ' οἱ δύο οὗτοι πέπλοι, οἵ-
τινες ἔπρεπε νὰ εἶνε βαμβάκεοι, καὶ νὰ δένωνται
τοιουτοτρόπως, ὥστε νὰ μὴ φαίνονται παρὰ οἱ ὀ-
φθαλμοὶ καὶ τὸ ἄνω μέρος τῶν πορειῶν, εἶνε ἀπ'
ἐναντίας τούλιαι ἀραιότατα, καὶ τόσον χαλαρω-
μένα, ὥστε δι' αὐτῶν διέρχεται οὐ μόνον τὸ πρό-
σωπον, ἀλλὰ καὶ τὰ ὦτα, καὶ ὁ λαιμὸς, καὶ αἱ
πλεξίδες τῆς κόμης, πολλάκις δὲ καὶ τὰ εὐρω-
παιστὶ πιλίδια, κεκοσμημένῃ μὲ ἄνθη καὶ μὲ πτε-
ρὰ, ἅτινα φοροῦν αἱ «μετερρύμισμέναι» κυραὶ.
Ὅθεν καὶ συμβαίνει τὸ ἀκριβῶς ἀντίθετον τοῦ
ὅ, τι ἔβλεπε τις ἄλλοτε, ὁπότε εἰς μὲν τὰς προβε-
θηκυίας γυναῖκας ἐπετρέπετο νὰ διαβαίνοσι μὲ
τὸ πρόσωπον εὐρίχον τι πλέον ἀποκαλυμμένον,
εἰς δὲ τὰς νέας ἐπεδύλαττο νὰ συγκαλύπτωνται
ἀυστηρότερον. Τώρα αἱ μὲν νέαι, καὶ ἰδίως αἱ εὐ-
μορφοὶ, φαίνονται καλότεραι, αἱ δὲ προβεθηκυαί,
διὰ νὰ ἀπατήσωσι τὸν κόσμον, φέρουσι πυκνὴν
καὶ σφιγτὴν καλύπτραν. Ὅθεν καὶ ἡ ἀπειρία ἐ-
κείνη τῶν μυστηρίων καὶ τῶν ὠραίων ἐκπληξέων,
τὰς ὁποίας διηγοῦνται οἱ ποιεῖται καὶ οἱ μυθι-
στοριογράφοι, δὲν εἶνε πλέον δυναταί· καὶ εἶνε
μῦθος μετὰξὺ ἄλλων καὶ τὸ λεγόμενον, ὅτι τὸ
πρόσωπον τῆς συζύγου τοῦ ὁ σύζυγος βλέπει κατὰ

νένα μαζί σου; Αυτό είναι το σέβας, όπου έχεις προς τὸν ἐφένδην σου; Γύρισε εἰς τὴν οἰκίαν! — Ἀλλὰ τὴν σήμερον ἐξέρχονται μόνον καὶ ἑκατοντάδες, καὶ φαίνονται κατὰ πᾶσαν ὥραν τῆς ἡμέρας εἰς τὰ μουσουλμανικὰ προάστεια καὶ κατὰ τὴν φραγκικὴν πόλιν. Ἀπέρχονται εἰς ἐπισκέψεις ἀπὸ τοῦ ἐνὸς μέχρι τοῦ ἄλλου ἄκρου τῆς Σταμπούλ, ἀπέρχονται νὰ διέλθωσιν ἡμίσειαν ἡμέραν ἐντὸς τῶν λουτρῶν, ἐξέρχονται εἰς περίπαιτον διὰ θαλάσσης τὴν μὲν πέμπτην εἰς τὰ Γλυκὰ Νερά τῆς Εὐρώπης, τὴν δὲ Κυριακὴν εἰς τὰ τῆς Ἀσίας, τὴν παρασκευὴν εἰς τὸ Νεκροταφεῖον τῆς Χρυσοπόλεως, τὰς δ' ἄλλας ἡμέρας εἰς τὰς νήσους τῶν Πριγκίπων, εἰς Θεραπειά, εἰς Βουγιούκ δερὲν, εἰς Καλενδέρ, ἢ ἀπέρχονται νὰ προκαρτεστησῶσι μετὰ τῶν δουλίδων αὐτῶν καὶ ὁμίλους δεκαμελεῖς ἢ δεκαμελεῖς ἀπέρχονται νὰ προσευχηθῶσιν ἐπὶ τῶν τάφων τῶν Παδισάχιδων καὶ τῶν Σουλτανῶν, νὰ ἴδωσι τὰ μοναστήρια τῶν δεσβιτιδίων, νὰ ἐπισκεφθῶσι τὰς δημοσίας ἐκθέσεις τῶν γαμήλιων δώρων καὶ προικῶν· δὲν ὑπάρχει δὲ οὐδὲ σκιά ἀνθρώπου, ὅστις, ὅτι νὰ τὰς συνοδεύῃ ἢ νὰ τὰς παρακολουθῇ, ἀλλὰ καὶ νὰ τολμήσῃ μόνον νὰ κάμῃ εἰς αὐτὰς τὴν ἐλαχίστην παρατήρησιν. Τοῦρκος κρατῶν ἐκ τοῦ βραχίονος τούρκισσαν καὶ βεδίζων οὕτω δημοσίᾳ καὶ ὁδὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἢ καὶ βεδίζων μόνον παραπλεύρως μὲ αὐτὴν, ἢ καὶ σταματῶν μόνον διὰ ν' ἀπευθύνη τὸν λόγον πρὸς γυναῖκα φέρουσαν καλύπτραν, καὶ ἂν ἀκόμη ἔφερον γεγραμμένον ἐπὶ τοῦ μετώπου ἀμφοτέρω ὅτι ὁ ἀνὴρ οὗτος καὶ ἡ γυνὴ αὕτη εἶνε σύζυγοι, θὰ ἐφαίνετο εἰς ὅλον τὸν κόσμον ὡς τὸ παραδοξότατον ὅλων τῶν παραδόξων, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν θὰ ἐφαίνετο ὡς ἀναισχυντία ἀνήκουστος, ὅπως ἐὰν εἰς τοὺς δημοσίους δρόμους τῶν ἡμετέρων πόλεων ἀνὴρ καὶ γυνὴ ἐξέφραζον μεγαλοφώνως πρὸς ἀλλήλους τὸν ἔρωτά των. Κατὰ τοῦτο αἱ τούρκισσαι εἶνε πολὺ ἐλευθερώτεροι τῶν εὐρωπαϊκῶν, καὶ εἶνε δύσκολον νὰ εἴπῃ τις πόσον ἀπολαμβάνουν τὴν ἐλευθερίαν ταύτην, μὲ ποῖαν παράφρονα ἐπιθυμίαν τρέχουν πρὸς τὸν θόρυβον, πρὸς τὴν τύρβην, πρὸς τὸ φῶς, πρὸς τὸν ἐλεύθερον ἀέρα, αὐταὶ αἷτιες ἐν τῇ οἰκίᾳ δὲν βλέπουν παρὰ ἓνα μόνον ἄνδρα, καὶ ἔχουσι παράθυρα καὶ κήπους μοναστηριακοῦς. Εἰσέρχονται καὶ διατρέχουσι τὴν πόλιν μετ' ὅσης χαρᾶς θὰ ἔπραττον τοῦτο δεσμῶται ἀπολυθέντες ἐκ τῆς εἰρκτικῆς. Εἶνε δὲ διασκεδαστικὸν πρᾶγμα νὰ παρακολουθήσῃ τις τὴν προστυχοῦσαν τούρκισσαν μακρόθεν, διὰ νὰ ἴδῃ πῶς γνωρίζουν νὰ κατατέμνωσι καὶ νὰ καθιστῶσι λεπτοτέρως καὶ τελειοτέρως τὰς ἀπολαύσεις τῆς ἀληθείας. Εἰσέρχονται εἰς τὸ πλησιέστερον τζαμίον διὰ νὰ προσευχηθῶσι, καὶ στέλνουν ἡμίσειαν ὥραν διὰ νὰ φλυαρήσῃσι μὲ μίαν φίλην των ὑπὸ τὰς ἀψίδας τοῦ προαυλίου ἀκολουθίως ὑπάρχουν νὰ βίβωσι ἐν βλέμᾳ εἰς δέκα ἐργαστήρια, καὶ νὰ φέρῃσιν ἄνω κάτω ἐν δύο, διὰ νὰ ὀψώσιν ἐπὶ

τέλους ἐν τίποτε· ἔπειτα ἐμβαίνουν εἰς τὸν τροχιόδρομον, κατβαίνουν εἰς τὰ ἱχθυοπωλεῖα, διαβαίνουν τὴν γέφυραν, σταματοῦν διὰ νὰ κοιτάξουν ὅλας τὰς πλεξίδας καὶ ὅλας τὰς φανάκας τῶν κουρέων τοῦ Σταυροδρομίου, ἐμβαίνουν εἰς ἐν νεκροταφεῖον καὶ τρώγουν ἐν γλύκισμα ἐπάνω τάφου τινός, ἐπιστρέφουσιν εἰς τὴν πόλιν, κατβαίνουν ἐκ νέου εἰς τὸν Κεράτιον κόλπον, ἀλλάσσονται ἑκατοντάκις δρόμον, καὶ βλέπουνται μὲ τὸ ἄκρον τοῦ ὀρθοκλήμου ὅλας τὰς πράγματα, — ὑπελόφρακτα δειγμάτων. ἔντυπα, ἀγγελίαι, κυρίας διαβαίνουσας, ἀμάξια, ἐπιγραφάς, πύλας θεάτρων, ἀγοράζουσι μίαν ἀνθοδέσμη, πίνουνσι μίαν λεμονάδαν ἀπὸ ἓνα ὕδροφόρον, δίδουσιν ἐλεημοσύνην εἰς ἓνα πτωχόν, διαβαίνουν ἐκ νέου τὸν Κεράτιον κόλπον ἐπὶ καϊκιῶν, καὶ ἐπαναρχίζουσιν εἰς τὴν Σταμπούλ τὰ αὐτὰ μετέπειτα εἰσέρχονται εἰς τὸν τροχιόδρομον ἐκ νέου, καὶ φθίσκωσι πρὸ τῆς θύρας τῆς οἰκίας των εἶνε ἱκαναὶ νὰ στρέψωσι τὰ βήματά των πρὸς τὰ ὀπίσω, διὰ νὰ κάμωσιν ἀκόμη ἓνα γύρον ἐκ τῶν βημάτων πέραξ συμπλέγματος τινος οἰκίδων ἀπαρτάλλεως ὅπως τὰ παιδία, ἅτινα ἐξέρχονται μόνον κατὰ πρώτην φοράν, καὶ ἅτινα θέλουσι νὰ χρησιμοποιήσωσι πρὸς πάντα καὶ ἐκ πάντων τὴν μικρὰν ἐκείνην ὥραν τῆς ἐλευθερίας, ἣν ἔλαβον. Ἐὰν δὲ ἀτυχῇ τις εὐσερκος ἐφένδης, θέλων ν' ἀνακαλύψῃ μὴ ἢ σύζυγος ἔχῃ ἰδίον τινα σκοπόν, ἥθελεν ἐξέλθῃ καὶ παρακολουθήσῃ αὐτὴν μακρόθεν, ἢ ἀπέμεινε εἰς τὸ μέσον τοῦ δρόμου χωρὶς κινήμας.

Διὰ νὰ ἴδῃς τὸ ὠραίον μουσουλμανικὸν φῶλον, πρέπει ν' ἀπέλθῃς ἡμέραν τινὰ μεγάλης ἐορτῆς εἰς τὰ Γλυκὰ Νερά τῆς Εὐρώπης, ἢ εἰς τὰ τῆς Ἀσίας ἐγγὺς εἰς τὸ Ἀναδουλί - Χισσάρ· ἅτινα εἶνε δύο μεγάλοι δημοῖοι κῆποι, σύνδενδροι καὶ κατὰ σκιοι, διαρξέμενοι ἀπὸ δύο μικροῦς ποταμοῦς, ὧν τῆδε κακεῖσε ὑπάρχουσι καφενεῖα καὶ πηγαί. Ἐκεῖ, ἐπ' εὐρείας πεδιάδος χλοαζούσης, ὑπὸ τὴν σκίαν τῶν καρυῶν, τῶν τερεβίνθων, τῶν πλατάνων, καὶ τῶν συκομορεῶν, αἵτινες συναποτελοῦσι σειρὰν ἀλληλοδιὰδοχον σκιάς ἡλίου, βλέπεις χιλιάδας τουρκισσῶν καθημένας καὶ ὁμίλους καὶ κύκλους, περιουκλωμένους δὲ ἀπὸ δούλας, εὐνούχους καὶ παιδία, αἵτινες γευματίζουσι καὶ παίζουσιν ἡμίσειαν ὅλην ἡμέραν, ἐν τῷ μέσῳ ἀπειροπληθοῦς λαοῦ, ὅστις ὑπάρχει καὶ ἔρχεται. Μόλις φθάνεις ἐκεῖ, καὶ νομίζεις ὅτι ὄνειρεύεσαι· σοὶ φαίνεται ὅτι βλέπεις ἐκεῖ ἐορτὴν τινα τοῦ ἰσλαμικοῦ παραδείσου. Ἢ μυριάς ἐκείνη τῶν καταλεύκων καλυπτῶν καὶ τῶν πορφυρῶν, κιτρίνων, πρασίνων καὶ τεφροχρόων φρεσ-τξέδων, οἱ ἀπειράριθμοι ὁμίλοι δούλων φερουσὶν ἐνδυμασίαν ποικιλόχρωμον, ἢ μυρμηκία ἐκείνη τῶν κορασιῶν ἐνδεδυμένων ὅπως τὰ ἀγόρια, οἱ μεγάλοι τάπητες τῆς Σμύρνης οἱ ἐξηπλωμένοι

κατὰ γῆς, τὰ ἐπίχρυσα καὶ ἐπάργυρα ἀγγεῖα τὰ μεταδιδόμενα ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα, οἱ μουσουλμάνοι καφετζήδες, οἵτινες, φοροῦντες τὰ ἐορτάσιμα των, τρέχουσι κύκλῳ φέροντες ὀπώρας καὶ παγωτὰ, οἱ γύφτοι χορεύοντες, οἱ βούλγαροι ποιμένες αὐλοῦντες, οἱ φέροντες χρυσὰ καὶ μεταξωτὰ ἐπιστάγματα ἵπποι, οἵτινες, προσδεδεμένοι εἰς τὰ δένδρα, τύπτουσι μὲ τοὺς πόδας τὴν γῆν, οἱ πασάδες, οἱ βεῖδες, οἱ νέοι κύριοι, οἱ καλπάζοντες ἔφιπποι παρὰ τὸν ποταμὸν, ἢ κίνησις τοῦ ἐν ἀπόπτῳ λαοῦ, ὡς ἐκ τῆς ὁποίας νομίζεις ὅτι βλέπεις λήιον κυμαίνόμενον καμελιῶν καὶ ῥόδων, τὰ ποικιλόγραφα καϊκία, καὶ τὰ ἐκλαμπρά ὀχήματα, ἅτινα ἀδικρόπως προσέρχονται ἐκεῖ, ὅπως ἐκβάλλωσιν εἰς τὸ πέλαγος ἐκεῖνο τῶν χρωμάτων ἄλλα χρώματα, καὶ ὁ συγκεχυμένος ἤχος τῶν ἁσμάτων, τῶν αὐλῶν, τῶν ἀσκαύλων, τῶν τυμπάνων, τῶν φωνῶν τῶν παιδίων, ἐν μέσῳ τοῦ κάλλους ἐκείνου τῆς βλαστήσεως καὶ τῆς σκιάς, ποικίλλοντος ἐνταχοῦ καὶ ὡς ἐκ μικρῶν τινων φαινῶν ἀπόψεων εἰς χωρία μακρινὰ, ταῦτα πάντα παριστῶσι θέματα τόσον ἐορτάσιμον καὶ χαρμόσυνον, τόσον νεοφανές, ὥστε βλέπων αὐτὸ κατὰ πρώτην φοράν, αἰσθάνεσαι τὴν ὁρμὴν νὰ χειροκροτήσῃς καὶ νὰ φωνάζῃς: — Εὐγε, ὑπέρευγε! — ὡς ἐὰν παρίστασο εἰς σκηνὴν θεάτρου.

Καὶ ἐκεῖ δ' ἀκόμη, μὲ ὅλην τὴν σύγχυσιν, εἶνε σπανιώτατον πρᾶγμα νὰ φωραθῇ τοῦρκος καὶ τούρκισσα ἀνταλλάσσοντες βλέμματα ἐρωτικά ἢ μειδιήματα ἢ χειρονομήματα συνεννοήσεως. Ἢ ἐνώπιον τοῦ κόσμου καὶ δημοσίου ἐρωτοτροπία δὲν ὑπάρχει ἐκεῖ, ὅπως εἰς τοὺς ἰδικούς μας τόπους· οὐδ' ἀπαντᾷς ἐκεῖ τοὺς μελαγχολικοὺς ἐργολάβους, οἵτινες ὑπάρχουν καὶ ἔρχονται ὑπὸ τὰ παράθυρα, ἢ τοὺς περιχλγεῖς ὀπισθοφύλακας, οἵτινες ὁδοιποροῦσι τρεῖς ὥρας εἰς τὰ ἔχνη τῆς ὠραίας των. Ὁ ἔρως ἐκεῖ γίνεταί κατ' οἶκον. Ἐὰν δὲ ποτε εἰς ἀπόκεντρόν τινα καὶ ἔρημον δρόμον, φωραθῇ καὶ τις νεανίας τοῦρκος ἀνατενίζων πρὸς τι παράθυρον δικτυωτὸν, ὀπισθεν τοῦ ὀπίσθου σπινθηροβολεῖ μέλας ὀφθαλμὸς ἢ προεξέχει μικρὰ χεῖρ λευκή, δύναται νὰ εἶναι τις βέβαιος, ὅτι ὁ οὕτω φερόμενος νεανίας εἶνε μνηστὴρ. Μόνον δὲ εἰς τοὺς φερόμενος ἐπιτρέπονται τὰ τριγυρίσματα καὶ τὰ μνηστῆρας ἐπιτρέπονται τὰ τριγυρίσματα καὶ τὰ συνοδεύματα καὶ ὅλα αἱ ἐπίλοιποι παιδαριωδία τοῦ ἐπιστήμου ἔρωτος, ὡς τὸ νὰ διηλθῇ τις μακρόθεν δι' ἄνθους, διὰ ταινίας. Ὡς πρὸς τοῦτο δὲ αἱ τούρκισσαι εἶνε ἔξοχοι. Ἐχουσι χιλιάδας ὅλας ἀντικειμένων, οἷον ἀνθέων, ὀπωρῶν, χόρτων, πτερῶν, λίθων, ὧν ἕκαστον ἔχει καὶ ἴδιον τινα κατὰ συνθήκην ἔννοιαν, ἥτις εἶνε ἐν ἐπίθετον, ἢ ἐν ῥήμα, ἢ καὶ πρότασις ὀλόκληρον, ὥστε δύναται νὰ συνθέσωσιν ὀλόκληρον ἐπιστολὴν ἐκ μιᾶς μικρᾶς ἀνθοδέσμης καὶ νὰ εἰπῶσι χίλια πράγματα μὲ ἐν κυστίδιον ἢ μ' ἐν βαλάντιον, πλήρες πραγμάτων

παμποικίλων, ἅτινα φαίνονται ὡς κατὰ τύχην ἐκεῖ συννηωμένα, καὶ ἐπειδὴ ἡ ἔννοια ἐκαστοῦ ἀντικειμένου ἐκφράζεται δι' ἐνὸς στίχου συνήθως, ἕκαστος ἐραστὴς δύναται νὰ συνθέσῃ ὀλόκληρον ποίησιν ἐρωτικὴν ἢ ποιημάτιον πολὺμετρον ἐντὸς πέντε λεπτῶν. Ἐν μοσχοκάρφιον, μία ταινία χάρτου, ἐν τεμαχίδιον ἀπίου, ἐν ἄλλο σάπωνος, ὀλίγον χρυσοῦν σύρμα, καὶ ὀλίγη κανέλλα καὶ πεπὲρι σημαίνουν: — Ἀπὸ πολλοῦ σὲ ἀγαπῶ, — αἰοῦμαι, — τήκομαι, — ἀποθνήσκω ἐκ τοῦ πρὸς σὲ ἔρωτός μου. — Δός μοι ὀλίγην ἐλπίδα — μὴ με ἀποκρούσῃς — δός μοι εἰς ἀπάντησιν μίαν λέξιν. Καὶ ἐκτὸς δὲ τοῦ ἔρωτος δύναται νὰ εἰπῶσι χίλια πράγματα· νὰ ἐπιτιμήσωσι, νὰ δώσωσι συμβουλὰς, εἰδήσεις, πληροφορίας· μία δὲ τῶν μεγαλιτέρων ἐνασχολήσεων τῶν νεανίδων κατὰ τὸν χρόνον τῶν πρώτων στεναγμῶν εἶνε νὰ γείνωσι κάτοχοι τοῦ συμβολικοῦ τοῦτου φρασσεολογίου, καὶ νὰ συνθέτωσι μακρὰς ἐπιστολάς, ἀπευθυνομένας πρὸς ὠραίους εἰκοσαετῆς σουλτάνους, οὓς βλέπουν κατ' ὕπνον. Τὸ αὐτὸ δὲ κάμνουσι καὶ διὰ τῆς γλώσσης τῶν χειρονομιῶν, ὧν τινες εἶνε πλήρεις χάριτος, ἢ χειρονομία τοῦ ἀνδρός π. χ. δι' ἧς προσποιεῖται ὅτι διασπαράττει τὸ στῆθος του δι' ἐγχειρίδιον, καὶ ἥτις σημαίνει: — αἱ μανίαι τοῦ ἔρωτος μὲ κατασπαράττουσιν. Εἰς ταύτην δ' ἀποκρίνεται ἡ γυνὴ, ἀφίνουσα νὰ καταπέσωσιν αἱ χεῖρές της παρὰ τὸ πλευρὸν οὕτως, ὥστε ἀνοίγεται ὀλίγον ἐμπροσθεν ὁ φρετζές, ὅπερ σημαίνει: — Σοὶ ἀνοίγω τὰς ἀγκάλας μου. — Ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει ἴσως εὐρωπαϊκός, ὅστις νὰ εἶδε τὰ πράγματα ταῦτα, ἅτινα ἄλλως τὴν σήμερον εἶνε παραδόσεις μᾶλλον παρὰ ἔθιμα, οὐδὲ διδάσκονται ὑπὸ τῶν τούρκων, οἵτινες θὰ ἠρυθρίων λέγοντες αὐτὰ, ἀλλ' ὑπὸ τινων ἀφελῶν γαιουμισσῶν, αἵτινες τὰ ἐμπιστεύονται εἰς τινα χριστιανὴν φίλην των.

Δι' αὐτοῦ δὲ τοῦτου τοῦ μέσου μανθάνομεν καὶ τὸν τρόπον τοῦ ἐνδύεσθαι τῶν τουρκισσῶν κατ' οἶκον καὶ ἐντὸς τῶν τεσσάρων τοίχων τοῦ χαρεμίου, τὸν τρόπον ἐκείνου τὸν ἰδιότροπον ἅμα καὶ μεγαλοπρεπῆ, περὶ οὗ ὅλος ὁ κόσμος ἔχει ἰδέαν τινα, καὶ ὅστις δίδει εἰς πᾶσαν γυναῖκα τὴν ἀξιοπρέπειαν περιγίψισης καὶ τὴν χάριν κορασιδος. Ἡμεῖς δὲν θὰ τὴν ἴδωμεν ποτὲ τὴν ἐνδυμασίαν ταύτην, ἐκτὸς ἐὰν ὁ συμῆς τὴν μεταφέρει εἰς τὰς ἡμετέρας χώρας, διότι, καὶ ἂν πέσῃ μίαν ἡμέραν ὁ φρετζές, αἱ τούρκισσαι θὰ ἐνδύωνται εὐρωπαϊκῶς καὶ ἐνδοθεν τοῦ φρετζέ. Ποία βία νὰ διὰ τοὺς ζωγράφους καὶ ποία ἀπόλεια δι' ἄλλους! Πρέπει νὰ φαντασθῇ τις τούρκισσαν «ῥαδινὴν καὶ εὐμήκη ὡς κυπρίτισσαν» καὶ ἔχουσαν «ὅλας τὰς ἀποχωρήσεις τοῦ φύλλου τοῦ ῥόδου», φέρουσιν ἐπὶ κεφαλῇ σκουφίδιον ἐξ ἐρυθροῦ μεταξοπτεῖλου ἢ ἐξ ὑψίστου ἀργυροῦτος, κεκλιμένον ὀλίγον πρὸς τὰ δεξιὰ μὲ μαύρας πλεξίδας καταπιπτού-

σας ἐπὶ τῶν ὤμων, μὲ φόρεμα ἐκ δαμασκηνίου λευκοῦ χρυσοκεντήτου, ἀνοικτοῦ πρὸς τὰ ἔμπροσθεν οὕτως, ὥστε νὰ διαφαίνεται διὰ τοῦ ἀνοίγματος σαλβάριον μέγα ἐκ μεταξὺς ἐρυθρᾶς, ὅπερ καταπίπτει μυριόπτυχον ἐπὶ δύο σανδαλίων ἀνεστραμμένων πρὸς τὰ ἔμπροσθεν κατὰ τὸν σινικὸν τρόπον· μὲ ζώνην ἀτλαζωτὴν πρασίνην περὶ τὴν ὀσφύν· μὲ ἀδάμαντας εἰς τὰ περιδέραια, εἰς τὰς καρφίτσας, εἰς τὰ βραχιόνια, εἰς τὰς πόρπας, εἰς τὰς πλεξίδας, εἰς τὸν θύσανον τοῦ σκουφιδίου, εἰς τὰ σανδάλια, εἰς τὴν τραχηλίαν τοῦ χιτῶνος, εἰς τὴν ζώνην, πᾶσι τοῦ μετώπου· λάμπουσιν ἀπὸ κορυφῆς μέχρι ποδῶν ὡς Παναγίαν τῶν ἱσπανικῶν μητροπολιτικῶν ἐκκλησιῶν, καὶ ἀνακεκλιμένη ἐπὶ τὸ παιδικώτερον ἐπὶ πλάτῃ διδάνιον, ἐν τῷ μέσῳ στεφάνης ὡραίων δούλων κυρκασσιανῶν, ἀραβιδῶν καὶ περσίδων, περιτυλιγμένη εἰς μεγάλας καταπιπτούσας ἐσθῆτας, ὡς τὰ ἀρχαῖα ἀγάλματα·—ἡ νὰ φαντασθῇ «νεόφυτον, λευκὴν, ὡς ἡ κορυφή τοῦ Ὀλύμπου», ἐνδεδυμένη στολὴν ἐξ ἀτλαζωτοῦ κυανοχρόου, καὶ κεκαλυμμένην ὁλόκληρον διὰ καλύπτρας χρυσοῦς, καθήμενη ἐπὶ πλάτῃ σοφῶν μαργαριτοκόλλητον, πρὸ τῆς ὁποίας ὁ νεόφυτος, γονυπετής ἐπὶ τάπητος τῆς Τεχεράν, κάμνει τὴν τελευταίαν του προσευχὴν, πρὶν ἀποκαλύψῃ τὸν θησαυρὸν του·—ἡ νὰ ἀναπλάσῃ καθ' ἑαυτὸν εὐνοομένην ἐρωτόληπτον, ἥτις ἀναμένει τὸν κύριόν της εἰς τὸν ἀποκρυφτότερον θαλαμίσκον τοῦ χαρεμίου, μὴ φέρουσαν πλέον ἐνδυμα ἄλλο παρὰ τὴν ζουαβίναν καὶ τὰς ἔσω ἀναξυρίδας, αἵτινες ἀναδεικνύουσιν ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ χάριτι τὸ εὐκαμπτόν της σῶμα, καὶ παρέχουσιν εἰς αὐτὴν τὴν ὄψιν ὡραίου μείρακος κόρυφου καὶ κομποῦ· καὶ ὁ ἀναγκασθὴ ν' ἀνομολογήσῃ ὅτι οἱ «μετεβόρθμισμένοι» οὗτοι ἀσχημότεροι μὲ τὴν ἄτριχον κεφαλὴν καὶ τὸν μαῦρόν των ἐπενδύτην ἔχουν πλεῖστερα παρ' ὅ,τι ἀξίζουν. Ἀλλ' ὁ οἰκιακὸς ὅμως ἱματισμὸς οὗτος ὑπόκειται εἰς τὰς ἰδιοτροπίας τοῦ συρμού, διότι αἱ κυρίαι, μὴ ἔχουσαι τι ἄλλο νὰ κάμωσι, κατατρέβουσι τὸν καιρὸν των εἰς τὸ ν' ἀναζητοῦν νέας κομμάσεις· σκεπάζονται λοιπὸν μὲ διάφορα κοσμήματα καὶ στολίδια, βάλλουν περὶ καὶ ταινίας εἰς τὴν κόμην, κρήδεμνα περὶ τὴν κεφαλὴν, μηλωτὰς περὶ τὸν τράχηλον καὶ τοὺς βραχίονας· δανείζονται ἐν τι πάντοτε ἀπὸ τὰς ἀνατολικᾶς ἐνδυμασίας· ἀναμειγνύουσι τὸν εὐρωπαϊκὸν συρμὸν μὲ τὸν τουρκικόν· βάλλουν φενάκας, βάπτουν μαύρας τὰς τρίχας τῆς κόμης των, ξανθὰς, ἐρυθρὰς, καθιερῶσιν ἑαυτὰς παραδόξους κατὰ μύριους τρόπους, καὶ διαμιλλῶνται πρὸς ἀλλήλας, ὅπως αἱ πλέον ἀγαλίνωται ἐν τῇ ἐπιδεικτικῇ των φιλοδοξίᾳ γυναῖκες τῶν εὐρωπαϊκῶν πόλεων. Ὅθεν καὶ ἐὰν ἡμέραν τινὰ εἰς τὰ Γλυκὰ Νερά ἡδύνατό τις ὡς διὰ μαγικῆς ῥάβδου ν' ἀναρπάσῃ ὅλους τοὺς φερετζέδες καὶ ὅλας τὰς καλύπτρας, θὰ ἔβλεπε πύθωνά τα τουρκίδια ἐνδεδυμένους ὡς βασιλίσ-

σας ἀσιατικᾶς, ἄλλας πάλιν ὡς ῥαπτρίας γαλλίδας, ἄλλας ὡς μεγάλας κυρίαις φερούσας ἐνδυμασίαν χοροῦ, ἄλλας ὡς πωλητρίδας ἐν μεγάλῃ πομπῇ, ὡς τροποπώλιδας τοῦ στρατοῦ, ὡς ἐλληνίδας, ὡς ἀτσιγγάνας· θὰ ἔβλεπε μὲ μίαν λέξιν τόσας ποικιλίας ἐνδυμασιῶν καὶ στολῶν, ὅσας βλέπει νὰ διέρχωνται φέροντες οἱ ἐκ τοῦ Ἄρβενος φύλου τὴν γέφυραν τῆς Σουλτάνα-Βαλιδέ.

Τὰ δὲ δωμάτια, ἐν οἷς διαιτῶνται αἱ ὡραῖαι αὐταὶ καὶ πλούσιαι μωαμεθανίδες, ἀντιστοιχοῦσι κατὰ τινα λόγον πρὸς τὸν γοητευτικὸν καὶ παρὰδοξον αὐτῶν ἱματισμόν. Οἱ θάλαμοι, οἱ ὠρισμένοι εἰς τὰς γυναῖκας, κατέχουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὴν ὡραιότεραν θέσιν τῆς οἰκίας, καὶ ἐξ αὐτῶν διανοίγονται ἀπόψεις θαυμάσιαι εἰς τὴν ξηρὰν ἢ εἰς τὴν θάλασσαν, ἢ εἰς μέγα μέρος τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Καὶ κάτωθεν μὲν αὐτῶν ὑπάρχει κηπᾶριον περιφραγμένον μὲ τοίχους ὑψηλοτάτους, σκεπασμένους μὲ κισθὸν καὶ ἰάσμας, ἄνωθεν δὲ ἡλικκὸς, καὶ ἐκ τοῦ μέρους τῆς οἰκίας τοῦ πρὸς τὴν ὁδὸν θαλαμίσκοι προέχοντες καὶ ὑελοφρακτοὶ, ὡς οἱ μισιδόρες τῶν ἱσπανικῶν οἰκίων. Ὅλοι δὲ οὗτοι οἱ θάλαμοι εἶνε μικρότατοι, καὶ τὸ μὲν δάπεδον αὐτῶν εἶνε σκεπασμένον μὲ ψιλάους σινικὰς ἢ μὲ τάπητας, τὰ δὲ φατνώματα ζωγραφισμένα μὲ ὁπώρας καὶ ἄνθη, πᾶσι τῶν τοίχων περιθέουσι πλατέα διδάνια, μὲ κρήνην μικρὰν ἐν τῷ μέσῳ, εἰς δὲ τὰ παράθυρα εἶνε τοποθετημένα ἀγγεῖα ἀνθοφόρα, καὶ ταῦτα πάντα ἐν τῷ μέσῳ φωτὸς ἀμυδροῦ καὶ γλυκυτάτου, φωτὸς ὁποῖον τὸ τοῦ ἄλλου, ὁποῖον—ἐξέσω καὶ ἐγὼ τί νὰ εἶπω;—ὁποῖον τὸ φῶς μονῆς, τόπου ἱεροῦ καὶ κομποῦ, ὅπερ καὶ σὲ ἀναγκάζει νὰ περιπατῇς ἀκροποδητῇ, νὰ δμῖλῃς σιγανώτατα, νὰ μὴ λέγῃς παρὰ λέξεις πλήρεις ταπεινοφροσύνης καὶ γλυκύτητος, καὶ νὰ μὴ συνδιαλέγεσαι εἰμὴ μόνον περὶ Θεοῦ καὶ περὶ ἔρωτος. Τὸ φῶς ἐκείνο τὸ ἄτονον, αἱ εὐωδία τοῦ κήπου, τὸ κελάρυμα τῶν ὑδάτων, αἱ δοῦλαι αἱ διερχόμεναι ὡς σικαί, ἢ βαθυτάτη σιγὴ, ἢ ἐπικρατούσα καθ' ὅλην τὴν οἰκίαν, τὰ βουνὰ τῆς Ἀσίας, ὧν τὸ κυανοῦν χρῶμα διαφαίνεται διὰ τῶν ὁπῶν τῶν δικτυωτῶν καὶ διὰ τῶν κλάδων τοῦ αἰγοκλήματος, οἷτινες συναποτελοῦσι σκῆνωμα ὅλον πρὸ τῶν παραθύρων, διεγείρουσιν εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς, ὅσαι εἰσέρχονται κατὰ πρῶτον ἐντὸς τῶν τοίχων ἐκείνων, ἄφατόν τι αἴσθημα ἡδύτητος καὶ μελαγχολίας. Τὰ τοιχώματα δὲ τῶν χαρεμίων τούτων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ φέρουσι κόσμον ἀπλούστατον καὶ σχεδὸν αὐστηρόν· ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα μεγαλοπρεπέστατα, σκεπασμένα μὲ ἀτλαζωτὸν λευκὸν μὲ ἀραβουργὴν διάχρυσαν, μὲ φατνώματα κέδρινα, μὲ δικτυωτὰ ἐπίχρυσαν, καὶ μὲ ἐπιπλα πολύτιμα. Ἐκ τῶν ἐπιπλῶν δὲ τούτων συνεκάζει τις καὶ τὸν βίον. Δὲν βλέπει ἄλλο παρὰ καθέδρας, σοφάδες μεγάλους καὶ μικροὺς, τάπητας μικροὺς, σκαμνία, ἐδωλίδια, προσκεφάλαια παντὸς σχήματος, καὶ στρώ-

ματα σκεπασμένα μὲ σάλια καὶ μὲ χρυσοῦφαντα μεταξωτὰ· συσκευὴ ἐπιπλῶν ὅλη ἀπαλότης καὶ ἀβρότης, ἥτις σοὶ λέγει διὰ μυρίων τρόπων:—Κάθισε, ἐξαπλώσου, ἀγάπα, ἀποκοιμήσου, ὄνειρεῖτο. Τῇδε καθεῖσε εὐρίσκονται καὶ κάτοπτρα, ἐγγεῖριδα, καὶ ῥιπίδια μακρὰ ἐκ πτερῶν στρουθοκαμήλου· ἐκ δὲ τῶν τοίχων κρέμονται τσιμπούκια κατὰ γλυφὰ· εἰς τὰ παράθυρα ὑπάρχουν κλωβία μὲ πτηνὰ, μυροθήκαι ἐν τῷ μέσῳ τοῦ θαλάμου, ὡρολόγια μὲ μουσικὴν ἐπὶ τραπεζαρίων, πραγμάτια καὶ παίγνια παντοειδῆ, ἅτινα μαρτυροῦσι περὶ τῶν παιδαριωδῶν ἰδιοτροπιῶν γυναικὸς ἀέρου καὶ πληττούσης. Ἡ δὲ πολυτέλεια δὲν περιορίζεται μόνον εἰς τὰ φαινόμενα σκεύη. Ὑπάρχουν οἰκίαι, ὧν τὰ μὲν σκεύη τῆς τραπέζης εἶνε ὅλα ἐξ ἀργύρου ἐπιχρυσού, τὰ δὲ ἀγγεῖα τῶν εὐδῶν ὑδάτων διάχρυσαν, τὰ χειρόμακτρα ἀτλαζωτὰ χρυσοπάφυα, ἀδαμαντοκόλλητα δὲ καὶ διάλιθα τὰ μαχαιροπέρινα, οἱ κυαθίσκοι τοῦ καφέ, οἱ ἀμφορεῖς, αἱ πίπαι, τὰ παραπετάσματα, τὰ ῥιπίδια· καθὼς ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι οἰκίαι, καὶ αὐταὶ εἶνε αἱ πολυκαριθμότεραι, ἐννοεῖται, ὧν ἡ δικαυκὴ μένει ἀμετάβλητος σχεδὸν καὶ ὁποία ἦτο ἐκπαλαί ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ταταρικῇ σκηνῇ ἢ καλύβῃ, καὶ ὧν ὅλα τὰ σκεύη καὶ ἐπιπλα φορτώνονται ἀξιόλογα ἐπὶ τῆς ῥάχως ἐνδὲς ἡμῶν καὶ ἐν αἷς τὰ πάντα εὐρίσκονται πανέτοιμα πρὸς νέαν ὁδοιπορίαν διὰ τῆς Ἀσίας· οἰκίαι παρθενικῶς μωαμεθανικαὶ καὶ αὐστηραὶ, ἐν αἷς, ὅταν σῇ ἡ ὥρα τῆς ἀναχωρήσεως, δὲν θὰ ἀκουσθῇ εἰμὴ ἡ γαλήνιος φωνὴ τοῦ οἰκοδεσπότου:—Ὁ.Ι.σούν!—Εἶεν!—

Ἡ τουρκικὴ οἰκία ^{***}δικαίρεται, καθὼς γνωρίζει ὅλος ὁ κόσμος, εἰς γὰρ ἐμ (γυναικωνίτην) καὶ σελαμλίαν (ἀνδρωνίτην). Εἰς τὸ σελαμλίον ὁ ἀνὴρ ἐργάζεται, τρώγει, δέχεται τοὺς φίλους, κοιμάται μετὰ τὸ γεῦμα, καθὼς καὶ τὴν νύκτα, ὅσκις ὁ ἔρως δὲν τὸν γαργαλίζει. Ἐκεῖ δὲ οὐδέποτε εἰσχωρεῖ ἡ γυνή. Ὅπως ὁ ἀνὴρ εἶνε οἰκοδεσπότης εἰς τὸ σελαμλίον, οὕτω καὶ ἡ γυνή εἶνε οἰκοδέσποινα ἐντὸς τοῦ χαρεμίου. Αὕτη ἔχει τὴν διοίκησιν καὶ διακυβέρνησιν, αὕτη κάμνει ὅ,τι θέλει ἐντὸς τοῦ χαρεμίου, καὶ ἐν μόνον τῆς εἶνε ἀπηγορευμένον νὰ δεχθῇ εἰς αὐτὸ ἄνδρα. Ὅσκις μάλιστα δὲν εὐχαριστεῖται νὰ δεχθῇ τὸν ἄνδρα της, δύναται καὶ νὰ τοῦ μηνύσῃ εὐπρεπῶς νὰ ἔλθῃ μίαν ἄλλην φορὰν. Μία μικρὰ θύρα διαχωρίζει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸ σελαμλίον ἀπὸ τοῦ χαρεμίου· καὶ ὅμως τὰ δύο ταῦτα χωρίσματα μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς οἰκίας εἶνε ὡς δύο λίαν ἀπ' ἀλλήλων ἀφεστώσαι οἰκίαι. Οἱ ἄνδρες ὑπάγουσιν εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ ἐφέντη, καὶ αἱ γυναῖκες ἔρχονται εἰς ἐντάμωσιν τῆς γαιοῦ, χωρὶς νὰ συναντήσωσι, χωρὶς νὰ ἴδωσιν ἀλλήλους, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ καὶ εἶνε πρόσωπα ὅλως ἄγνωστα πρὸς ἄλληλα. Οἱ ὑπηρεταὶ εἶνε χωριστοὶ, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ χωριστὰ

εἶνε καὶ τὰ μαγειρεῖα. Ἐκάτερος διασκεδάζει καὶ σπαταλᾷ δι' ἴδιον λογαριασμόν. Σπανιώτατα ὁ ἀνὴρ συναρισταῖ μετὰ τῆς συζύγου, καὶ μάλιστα ὅταν δὲν ἔχῃ μίαν μόνην. Οὐδὲν δὲ ὑπάρχει κοινὸν μεταξὺ αὐτῶν ἐκτὸς τοῦ διβανίου, ἐφ' οὗ συνέρχονται πρὸς ἀλλήλους. Ὁ ἀνὴρ οὐδέποτε εἰσέρχεται εἰς τὸ χαρεμὶον ὡς σύζυγος, εἴτε ὡς σύντροφος ἢ ὡς ἀνατροφεὺς τῶν τέκνων του· εἰσέρχεται μόνον ὡς ἐραστής. Εἰσερχόμενος δὲ ἐγκαταλείπει πρὸ τοῦ κατωφλίου, ἐὰν δύναται, ὅλους τοὺς συλλογισμοὺς, ὅσοι θὰ ἐτάραττον τὴν ἡδονὴν, ἣν ἔρχεται νὰ ζητήσῃ ἐκεῖ, ὅλα τὰ καθ' ἑαυτὸν, ὅσα εἶνε ἄσχετα πρὸς τῆς στιγμῆς ἐκείνης τὴν ἐπιθυμίαν. Ὑπάρχει ἐκεῖ διὰ νὰ λησμονήσῃ τὰς φροντίδας καὶ θλίψεις τῆς ἡμέρας, ἢ μᾶλλον διὰ ν' ἀπαμβλύνη ἣν ἔχει αὐτῶν αἴσθησιν, ὅχι δὲ διὰ νὰ ζητήσῃ φῶς ἀπὸ νοῦν γαλήνιον καὶ παρηγορίαν ἀπὸ καρδίας εὐγενῆ. Οὐδ' ἡ γυνὴ δὲ θὰ ἦτο ἀρμόδια πρὸς τὸ ἔργον τοῦτο. Δὲν φροντίζει νὰ παρασταθῇ πρὸ αὐτῆς περιεργαζόμενος ὑπὸ τῆς οἰαδῆποτε δόξης αὐτοῦ, τῆς προσερχομένης εἴτε ἐκ τῆς εὐφυίας του, εἴτε ἐκ τῶν γνώσεων, εἴτε ἐκ τῆς δυνάμεώς του, καὶ ἥτις ἡδύνατο νὰ καταστήσῃ αὐτὸν ἐρασμώτερον. Πρὸς τί; Αὐτὸς εἶνε ὁ θεὸς τοῦ πέμμενους, καὶ ἡ πρὸς αὐτὸν λατρεία εἶνε ὀφειλή· ὅθεν καὶ δὲν ἔχει ἀνάγκην νὰ περιάψῃ εἰς ἑαυτὸν ἀξίαν τινὰ καὶ σημασίαν ἢ προτίμησιν, ἣν ἀποδίδει εἰς τὴν γυναῖκα, πρὸς ἣν ἦλθεν, ἀρκεῖ εἰς τὸ νὰ ἀποδώσῃ αὐτῇ πρὸς αὐτὸν μετ' αἰσθημάτων εὐγνωμοσύνης, παρεμφεροῦς πρὸς ἔρωτα, ὃν ἦλθεν ἐπιποθῶν ἐναγκαλισμόν. «Γυνή» δι' αὐτὸν σημαίνει «ἡδονή», ἡ δὲ λέξις αὕτη ἄγει τὴν διάνοιαν αὐτοῦ κατ' εὐθεῖαν καὶ ἀμέσως πρὸς ταύτην τὴν ἐννοίαν· σχεδὸν δὲ καὶ ἐκφράζει αὐτὴν. Διὰ τοῦτο καὶ νομίζει ἀναιδὲς νὰ προσφέρῃ τὴν λέξιν ταύτην, οὐδὲ τὴν προσφέρει ποτέ. Ὅσκις δὲ θέλει νὰ εἴπῃ, ὅτι ἀπέκτησε κόρην, δὲν λέγει: Μοῦ ἐγεννήθη κοράσιον, ἀλλὰ: μοῦ ἐγεννήθη μία μὲ καλύπτραν, μία ἄγνωστος, μία ξένη.—Ὅθεν καὶ οὐδεμία οἰκειότης εἶνε δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ μεταξὺ αὐτῶν, διότι αἰετοῦ ὑπάρχει μεταξὺ αὐτῶν ὁ πέπλος τῶν αἰσθησεων, ὅστις ἀποκρύπτει τοὺς ἀπειραρίθμους ἐκείνους καὶ ἀποκρύπτει τοὺς μυχούς τῆς ψυχῆς, οἷτινες δὲν διορῶνται εἰμὴ διὰ τῆς διαυγείας μακρᾶς καὶ γαλήνιου οἰκειότητος. Ἐπειτα ἡ γυνή, προπαρασκευασμένη πάντοτε πρὸς τὴν ἐπίσκεψιν ταύτην, ἐνδεδυμένη καὶ τοποθετημένη ἐπὶ τῇ προσδοκίᾳ τῆς στιγμῆς ταύτης καὶ μόνης, προσέχουσα πάντοτε πῶς νὰ καταβάλλῃ μίαν ἀντίληπον, ἢ νὰ διατηρήσῃ ὑπεροχὴν, ἥτις αἰετοῦ κινδυνεύει, ὀφείλει νὰ εἶνε πάντοτε ὀλίγον ἐταίρα, νὰ βιάζῃ ἑαυτήν, διότι τὰ πάντα μειδιῶσι περὶ τὸν κύριόν της, καὶ, ὅταν ἡ καρδία της ἔχει θλίψιν, νὰ δεικνύῃ πρὸς αὐτὸν τὸ παιδρὸν προσωπεῖον γυναικὸς εὐτυχοῦς καὶ εὐδαίμονος, διὰ νὰ μὴ ὑπονοήσῃ τι ἐκείνος καὶ χλιαρῇ. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ σύζυγος σπανίως

αὐτὴν ἐκείνην τὴν κατάστασιν, ἥτις καὶ ὑπῆρξεν ἡ αἰτία τῆς ἀπὸ τοῦ πρώτου τῆς ἀνδρὸς διαζεύξεως; Τί δὲ σημαίνει ἡ ὑποχρέωσις τοῦ ἀνδρὸς τοῦ νῦν ἀναγνωρίσῃ τὸ παρὰ νόμῳ γεννηθὲν παιδίον, ὅταν δὲν ἔχη καὶ τὰ μέσα τῆς συντηρήσεώς του, καὶ ὅταν δύναται νὰ ἀποκτήσῃ νομιμώτατα πενήκοντα τέκνα, ἅτινα προσμένει, ἐὰν ὅχι τὸ ὄνομα, ἡ δυστυχία ὅμως καὶ ἡ ἐγκατάλειψις τῶν νόθων; Μᾶς λέγουσιν ὅτι δὲν γίνονται βρεφοκτονίαι· ἀλλὰ τὰς ἐκουσίας ἐκτρώσεις, ὧν χάριν ὑπάρχουσιν ἴδια παρορτήματα οἰκῶν. τίς δύναται νὰ διηγηθῇ; Μᾶς λέγουσιν ὅτι δὲν ὑπάρχει παρ' αὐτοῖς ἡ πορνεία. Καὶ πῶς; Ἀλλὰ τί λοιπὸν ἄλλο εἶνε τὸ ἔργον ἐκεῖνο χιλιῶδων Κανουσιῶν, αἵτινες πωλοῦνται καὶ μεταπωλοῦνται ἑκατοντάκις; Μᾶς ἀποκρίνονται, ὅτι δὲν ὑπάρχει τοῦλάχιστον ἡ δημοσία ἐκείνη. Ἀλλ' ἀστείζονται; Καὶ πῶς ἤθελε ποτε διατάξῃ Μουράδ ὁ Γ' ν' ἀπελασθῶσιν ἐκτὸς τοῦ Βοσπόρου ὅλοι αἱ φαυλόβιοι, ὧν ἡ ἄγρυ ὑπῆρξεν, ὡς γνωστὸν, ὑπερφύθονος; Θέλουσι δὲ νὰ μᾶς πείσωσιν, ὅτι εἶνε εὐκολώτερον εἰς τὸν ἄνδρα νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν πίστιν τεσσάρων γυναικῶν παρὰ μιᾶς μόνης! καὶ νὰ μᾶς κάμωσι νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι ὁ τοῦρκος ὁ ἔχων τέσσαρας γυναῖκας δὲν ἀμαρτάνει πλέον ἐκτὸς τῆς ἰδίας αὐτοῦ οἰκίας καὶ τῆς ἰδίας ὀρησκείας! καὶ ὁμιλοῦσι περὶ ἡθικότητος οἱ πλέον ἀφωσιμμένοι εἰς τὴν ἀνύσιον ἡδογὴν ἄνδρες πάντων, ὅσοι ὑπάρχουσιν ἐπὶ τῆς γῆς!

Ἐκ τούτων πάντων δύναται τις νὰ συνεικάζῃ τὸ τί εἶνε αἱ τούρκισσαι. Κατὰ μέγα μέρος δὲν εἶνε ἄλλο τι εἰμὴ «γυναῖκες πάροχοι τέρψεως». Αἱ πλείσται δὲν γνωρίζουσιν ἄλλο τι εἰμὴ τὴν ἀνάγνωσιν μόνον καὶ τὴν γραφὴν· ἀλλ' οὕτε ἀναγνώσκουσιν οὕτε γράφουσιν· εἶνε δὲ ὅντα θαυμαστά ὅσα ἐξ αὐτῶν ἀπέκτησαν παιδευσίν τινα, ἔστω καὶ ἐπιπολαιότητα. Εἰς αὐτοὺς ἤδη τοὺς τούρκους, οἵτινες λέγουσι περὶ τῶν γυναικῶν, ὅτι «ἔχουν μακροὰ μαλλιά καὶ ὀλίγην γνῶσιν», δὲν ἀρέσκει νὰ ἔχουσιν αἱ γυναῖκες ἀνεπτυγμένην τὴν διάνοιαν, διότι δὲν ἀρμόζει νὰ εἶνε ἴσαι καθ' ὁ,τιδήποτε πρὸς αὐτοὺς ἢ ἀνώτεροι. Ὅθεν καὶ μὴ διδασκόμεναι τι ἐκ τῶν βιβλίων, μὴδὲ δυνάμεναι νὰ διδασθῶσι τι ἐκ τῆς μετὰ τῶν ἀνδρῶν συναναστροφῆς, διατελοῦσιν ἐν παχυλοτάτῃ ἀμαθείᾳ. Ἐκ τοῦ διαχωρισμοῦ δὲ τούτου τῶν δύο φύλων προέρχεται, ὅτι εἰς τοὺς μὲν ἐλλείπει κομψότης, τῶν δὲ ἡ θέσις εἶνε λίαν ταπεινὴ καὶ ἐκείνοι μὲν ἀποβαίνουν διὰ τοῦτο ἀγροῖκοι, αἱ δὲ γυναῖκες μικρολόγοι. Ἐπειδὴ δὲ αἱ συναναστροφὴ αὐτῶν περιορίζονται ἀείποτε εἰς στενὸν γυναικεῖον κύκλον, ἅπασαι σχεδὸν διατηροῦσι μέχρις ἐσχάτου γήρους παιδαριώδεις τι εἰς τε τὰς ἰδέας αὐτῶν καὶ εἰς τοὺς τρόπους: ἔχουσι περιέργειαν ἐξάλλον περὶ μυρία πράγματα, ἐκπλήττονται πρὸς πάντα, ποιοῦνται περὶ πολλοῦ πράγ-

ματὰ τινα ἀνόητα, ἔχουσι κακολογίαν γραῶδη, καὶ περιφρονήσεις καὶ ὑπεροφίας, ὁποῖας αἱ παρ' ἡμῶν τῶν μοναστικῶν ἐκπαιδευτηρίων, καγγάζουσιν ἀπλῶς πρὸς πάντα λόγον, ἐνίοτε δὲ καὶ διασκεδάζουσιν ὅπως τὰ παιδία, οἷον κυνηγοῦνται ἀπὸ θαλάμου εἰς θάλαμον, ἢ ἀρπάζουν τὰ ζαχαρωτὰ ἀπὸ τοῦ στόμα ἢ μίαν τῆς ἄλλης. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἔχουσι καὶ τὴν καλὴν ὄψιν τῶν ἐλλείψεων τῶν, κατὰ Γάλλους εἰπεῖν ὅτι εἶνε ὄντα καθαρὰ καὶ διαρκεῖ, ὧν τὰ ἐνδόνυχια διαγινώσκει τις ἐκ πρώτης ὀφθαλμοῦ ὅτι εἶνε ὅ,τι φαίνονται, ἀληθῆ πρόσωπα· ὅπως ἔλεγεν ἡ Κ^α Σαβινιέ, ὅχι προσωπεῖα, οὐδὲ γελοιογραφίαι, οὐδὲ πίθηκοι· γυναῖκες ἀνοικταὶ καὶ τετράγωνοι ἀκόμη καὶ ἐν τῇ δυστυχίᾳ· καὶ ἂν εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἀρκεῖ νὰ ὁμολῇ τις αὐτῶν περὶ τινος πράγματος καὶ νὰ ἐπισημάνῃ διὰ νὰ μὴ πιστεύῃ τις εἰς αὐτὴν, τοῦτο ἀποδεικνύει ὅτι δὲν ἔχουσιν ἀποχωρῶσαν εἰς τὸ ἀπατᾶν τέχνην καὶ ἱκανότητα. Δὲν εἶνε δὲ μικρὸς ἔπαινος, ἐὰν εἰπωμεν, ὅτι δὲν ὑπάρχουσι μετὰ αὐτῶν σοφαὶ σοφισταὶ, οὐδὲ διδασκάλισσαι φλυαροῦσαι ἀδιαλείπτως περὶ γλώσσης καὶ ὕψους, οὐδὲ πλάσματα ἀμώδη ζῶντα ἐκτὸς τῆς ζωῆς. Ἀλλ' ἐπίσης ἀληθὲς εἶνε ὅτι ἐν τῇ περιορισμένῳ ἐκείνῳ βίῳ, ὁποῖον ἐλλείπουσιν ὅλοι αἱ ἀνώτεροι πνευματικαὶ διασκεδάσεις, καὶ ὅπου οὐδέποτε ἱκανοποιεῖται ἡ ἐμφυτοῦς εἰς τὴν νεότητά καὶ τὸ κάλλος ἐπιθυμία τοῦ νῦν ἐπιειχθῆ καὶ νὰ ἐπαινεθῇ, ἢ ψυχὴ αὐτῶν ἐκτραχύνεται· καὶ ὅτι αὗται, μὴ ἔχουσαι τὸν ἐκ τῆς ἀνατροφῆς γαλινὸν, ὁρμῶσιν ἀκατάσχετοι πρὸς πᾶσαν ὑπερβολὴν, ὅσας ἀπαξ κατακυριεύσῃ αὐτὰς παράλογόν τι πάθος. Ὑπεκκαίει δ' ἐν αὐταῖς ἡ ἀργία μυρίας ὅσας παρὰ λόγους ἰδιοτροπίας, εἰς ἃς ἐπιμένουσι μετὰ παραφορᾶς, καὶ ἀπαιτοῦσι τὴν ἐκ παντὸς τρόπου ἱκανοποίησιν αὐτῶν. Ἐν δὲ τῇ ὅλῳ κατ' αἰσθησιν ἐκείνη ἀτμοσφαιρᾷ τοῦ χαρμεῖου, συναναστροφόμεναι μὲ γυναῖκας κατωτέρως αὐτῶν καὶ ὡς πρὸς τὸ γένος καὶ ὡς πρὸς τὴν ἀνατροφὴν, μακρὸν τοῦ ἀνδρὸς, ὅστις θὰ ἐχρησίμευσεν εἰς αὐτὰς ὡς χαλινός, συνοικισοῦνται μὲ γλῶσσαν ἀράτως ὠμὴν καὶ ἀπελέκητον, ἀγνοοῦσαι ὅλως τὰς λεπτοτέρως ἀποχρώσεις τῆς ἐκφράσεως, λέγουσιν ἀπροκαλύπτως τὰ πράγματα, ἀγαπῶσι τὰς λέξεις, ὅσαι προκαλοῦσι τὸ ἐρύθημα, τὸν ἀναιδῆ χαριεντισμὸν, καὶ τὸ χυδαῖον λογοπαίγνιον· ἀποβαίνουσιν ἀπρεπῶς δηκτικαὶ καὶ αὐθάδεις, ὥστε πολλάκις συμβαίνει εἰς τὸν εὐρωπαῖον, ὅστις ἐννοεῖ τὴν τουρκικὴν νὰ ἀκούσῃ ἀπὸ τοῦ στόματος γλαυροῦ ἀξιοπρεπεστάτης ὡς ἐκ τῆς ὀφθαλμοῦ καὶ τοῦ σχήματος, ἐξερεθισθείσης κατὰ μεταπράτου ἀδιακρίτου ἢ ἀγροῖκου, ἀκοσμίας, ἃς δὲν ἀκούει τις παρ' ἡμῶν εἰμὴ ἀπὸ τοῦ στόματος γυναικῶν τῆς κατωτάτης καὶ χειρίστης τάξεως. Ἡ δὲ ὁριμότης αὐτῶν αὕτη αὐξάνει ἐτι μάλλον, ὅταν συσχετισθῶσι μὲ γυναῖκας εὐρωπαίας, ἢ μᾶ-

λισταὶ τὰ κατ' ἡμᾶς ἦθη, ἅτινα ὑπεκκαίουσιν ἐν αὐταῖς τὸ αἰσθημα τῆς ἐπαναστάσεως· καὶ, ἐὰν ἀγαπῶνται, ἐκδικιοῦνται τότε ἐξασκοῦσαι ἐπὶ τῶν συζύγων τῶν τυραννίαν ἰδιότροπον διὰ τὴν κοινωνικὴν τυραννίαν, εἰς ἣν ὑπόκεινται. Πολλοὶ περιέγραψαν τὰς τουρκίσσας ὡς γλυκεῖας ὄλας, χειροῦθες καὶ συνεσταλμένες. Ἀλλὰ καὶ μετὰ αὐτῶν ὑπάρχουσι ψυχαὶ φλογεραὶ καὶ ἄγρια. Καὶ εἰς τὰς στάσεις αὐτὰς τοῦ ὄχλου, αἱ γυναῖκες διακρίνονται εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν· ὀπλίζονται, συναθροίζονται, σταματοῦν τὰς ἀμάξας τῶν βεζιρῶν, τοὺς καταφορτίζουσι μὲ ὕβρεις, τοὺς λιθοβολοῦσι, καὶ ἀνθίστανται εἰς τὴν βίαν. Εἶνε προσηγῆς καὶ χειροῦθες, ὡς ὅλοι αἱ κυρία, ὅταν κανὲν πάθος δὲν τὰς καταδιβρώσῃ καὶ δὲν τὰς ἐκκαίῃ. Φέρονται μετὰ στοργῆς πρὸς τὰς δούλας, ἐὰν δὲν τὰς ζηλεύουσιν· εἶνε περιπαθεῖς πρὸς τὰ τέκνα τῶν, ἂν καὶ οὕτε γνωρίζουν οὕτε φροντίζουν νὰ τὰ ἀναθρέψουν· συνάπτουσι πρὸς ἀλλήλας, καὶ ἰδίως αἱ χωρισμέναι ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς τῶν ἢ ἄλλως πως ὁμοιοπαθεῖς, φιλίας περιπαθεστάτας καὶ πλήρεις νεανικοῦ ἐνθουσιασμοῦ, τὴν δ' ἀμοιβὴν αὐτῶν ἀγάπην ἐπιδεικνύουσι καὶ ἐνδυσόμεναι στολὴν ὁμοιόχρωμον, φέρουσαι τὰ αὐτὰ ἀρώματα, καὶ ἐπιθέτουσαι εἰς τὸ πρόσωπόν των ψευδεῖς φανούς τοῦ αὐτοῦ σχήματος. Ἡδυνάμην δὲ νὰ προσθέσω ἐνταῦθα ὅτι, ἐγράψαν πλεονάμην ὅσαι εὐρωπαῖαι περιηγήτριαι, ὅτι δηλ. «ὕσταται ὅσαι εὐρωπαῖαι περὶ τῆς Βαβυλωνίας», ἀλλὰ δὲν μοι ἀρέσκει, προκειμένου περὶ πράγματος τόσον σπουδαίου, νὰ βεβαιώσω πράγματα ἐπὶ τῇ μαρτυρίᾳ ἄλλων.

Οἷα δ' ἡ φύσις αὐτῶν, τοιοῦτοι αὐτῶν καὶ οἱ τρόποι. Ὅμοιάζουσιν αἱ πλείσται αὐτῶν πρὸς τὰς εὐγενεῖς ἐκείνας κορασίδας, αἵτινες ἀνετράφησαν ἐν τῇ ἐξοχῇ, καὶ αἵτινες ἐν τῇ ἡλικίᾳ ἐκείνῃ, καθ' ἣν δὲν εἶνε πλέον κοράσια ἀλλ' οὐδὲ γυναῖκες ἀκόμη, διαπράττουσιν ἐν ταῖς συναναστροφαῖς πλεῖστα ὅσα εὐάρεστα σφάλματα, διὰ τὰ ὅποια προκαλοῦσιν ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν καθ' ἑαυτῶν τὸ ἐπιτιμητικὸν καὶ αὐστηρὸν βλέμμα τῆς καταδυσηρεστημένης μαμμᾶς. Πρέπει νὰ ἀκούσῃ τις εὐρωπαῖαν, ἥτις ἐπεσκέφθῃ χαρμεῖον, καὶ θὰ μάθῃ πράγματα κομικώτατα. Ἡ γλαυροῦ π. χ., ἥτις κατὰ τὰς πρώτας στιγμὰς καθήκει ἐπὶ τοῦ σοφῆ τήρουσα τὴν αὐτὴν σοβαρὰν θέσιν, ἢ καὶ ἡ ἐπισκεπτομένη αὐτὴν εὐρωπαῖα, αἶφνης συμπλέκει τοὺς δακτύλους τῶν χειρῶν τῆς ὑπερῶς τῆς κεφαλῆς τῆς, ἢ χασιμάται μακρότατον χάσμημα, ἢ λαμβάνει τὸ ἐν γόνυ μετὰ τῶν χειρῶν. Συνηθισμέναι εἰς τὴν ἐλευθερίαν, διὰ νὰ μὴ εἰπῶ εἰς τὴν ἀκολασίαν, τοῦ χαρμεῖου, καὶ εἰς τὰς νεωχεῖς θέσεις τῆς ἀργίας καὶ ἀνίας, μαλλοκαὶ ἔνεκα τῶν συχνῶν λουτρῶν, βαρύνονται αἰφνιδίως ἐξ οἰασθῆποτε βεβαιωμένης θέσεως τῶν. Ἀνακλίνονται ἐπὶ τοῦ διδανίου, στρέφον-

ται καὶ ἐπαναστρέφονται ἀδιακόπως, συνελιττόμεναι καὶ ἐξελιττόμεναι μυριοτρόπως, συσπειροῦνται πάλιν, λαμβάνουσι τοὺς πόδας τῶν εἰς τὰς χεῖρας, θέτουσιν ἐπὶ τῶν γονάτων τῶν ἐν προσκεφάλαιον καὶ ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου τοὺς ἀγκῶνας, ἐκτείνονται, ἀναπτύσσονται, διομαλίζονται, κατακυλίνονται ἀπὸ τοῦ διδανίου εἰς τὸ στρώμα, ἀπὸ τοῦ στρώματος εἰς τὸν τάπητα, ἀπὸ τοῦ τάπητος εἰς τὰ μάρμαρα τοῦ δαπέδου, καὶ κοιμῶνται ὅπου τὰς εὖρη ὁ ὕπνος, καθὼς τὰ παιδία. Περιηγήτρια τις γαλλίς εἶπεν, ὅτι ὁμοιάζουσι κάπως μὲ τὰ μαλάκια. Εὐρίσκονται σχεδὸν πάντοτε εἰς τοιαύτην θέσιν, ὥστε νὰ δύναται τις νὰ τὰς λάβῃ εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ ὡς τι στρογγύλον πρᾶγμα. Ἡ θέσις αὐτῶν ἡ ἥκιστα πασῶν ἄτονος εἶνε ὅταν κἀθῇνται σταυροποθεῖ. Καθὼς δὲ λέγουσιν, ἐκ τούτου μάλιστα, ὅτι σχεδὸν πάντοτε κἀθῇνται κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον ἐκ παιδικῆς ἡλικίας, προέρχεται τὸ ὅτι ὅλαι σχεδὸν ἔχουσι καμπύλα ὀλίγον τὰ σκέλη. Ἀλλὰ μὲ ποῖαν χάριν κἀθῇνται! Δύναται τις νὰ ἴδῃ τοῦτο εἰς τὰ νεκροταφεῖα καὶ εἰς τοὺς κήπους. Καταπίπτουσι καθέτως καὶ κατ' εὐθείαν καὶ μένουσι καθήμεναι χωρὶς νὰ ἐκτείνωσι τὰς χεῖρας, ἀκίνητοι ὡς ἀγάλματα, καὶ ἀνεγείρονται κατόπιν ὀρθαί, χωρὶς νὰ στηριχθῶσιν, ὡς ἐὰν εἶχον ἀπολυθῇ διὰ μιᾶς ἐξ ἐλατηρίου. Ἀλλ' ἴσως αὕτη εἶνε ἡ μόνη ζωηρὰ τῶν κινήσεως. Ἡ δὲ χάρις τῶν τουρκισσῶν γυναικῶν συνίσταται ὅλη εἰς τὴν ἀνάπαυσιν—εἰς τὴν τέχνην, μεθ' ἧς ἀναδεικνύουσι τὰς ὠραίας καμπύλας γραμμὰς, λαμβάνουσαι θέσεις ἀπαυδήσεως καὶ νυσταλεότητος, μὲ τὴν κεφαλὴν ἀνεστραμμένην πρὸς τὰ ὀπίσω, μὲ τὴν κόμην λυτὴν, μὲ τὰς χεῖρας κρεμασμένας—τὴν τέχνην, ἥτις ἀποσπᾷ ἀπὸ τοῦ συζύγου τὸν χρυσὸν καὶ τὰ κειμήλια, καὶ ταράττει τὸ αἶμα καὶ τὰς φρένας τοῦ εὐνούχου.

Καὶ ἡ σπουδὴ τῆς τέχνης ταύτης δὲν εἶνε τὸ ἐσχάτον τῶν μέσων, δι' ὧν προσπαθοῦσι ν' ἀνακούφισωσι τὴν θανάσιμον ἀνίαν, ἥτις ἐπικεῖται κατὰ μέγα μέρος ἐπὶ τοῦ χαρμεῖου ἀνίας, ἥτις προέρχεται ὅχι τόσον ἐκ τῆς ἐλλείψεως ἀσχολιῶν καὶ διασκεδάσεων, ὅσον ἐκ τοῦ ὅτι ἅπασαι αὗται εἶνε μονότονοι· ὅπως μερικὰ βιβλία, τὰ ὅποια, εἰ καὶ ποικίλα ἐν τῇ ὕλῃ, ἀνιῶσι τὸν ἀναγνώστην ἔνεκα τῆς μονοτονίας τοῦ ὕψους. Διὰ ν' ἀπαλλαγῶσι δὲ τῆς πλήξεως πράττουσι τὰ πάντα· ὁ ἡμερήσιος αὐτῶν χρόνος συχναὶς οὐδὲν ἄλλο εἶνε εἰμὴ πάλιν ἀδιάκοπος κατὰ τοῦ ἰσχυρογνώμονος τούτου τέρατος. Καθήμεναι ἐπὶ προσκεφαλαίων ἢ ταπήτων, ἐγγὺς τῶν δουλίδων τῶν, περιβόρῃται ἀναρίθμητα ῥινόμακτρα, διὰ νὰ τὰ χαρίσωσιν εἰς τὰς φίλας τῶν, κεντοῦν σκουφάκια νυκτικὰ καὶ καπνοσακκούλας διὰ τοὺς συζύγους τῶν, τοὺς πατέρας καὶ τοὺς ἀδελφούς· περιστρέφουσιν ἑκατοντάκις τὰ σφαιρίδια τοῦ τσπερίου ἢ κομπο-

λογίου των· ἀριθμοῦν ἕως εἰς τὸν μεγαλότερον ἀριθμὸν, ὅπου γνωρίζουν· παρακολουθοῦσι διὰ τῶν ὀρθαλμῶν ἐπὶ μακρὰς ἀποστάσεις ἀπὸ τῶν στρογγύλων θυρίδων τῶν ὑψηλῶν των θαλαμίσκων τὰ πλοῖα, ὅσα διέρχονται τὸν Βόσπορον ἢ τὸν Μαρμαρᾶν, ἢ παραδίδονται εἰς φαντασιοκοπίας περὶ πλούτου, περὶ ἐλευθερίας καὶ περὶ ἔρωτος, παρακολουθοῦσι διὰ τοῦ βλέμματος τὰς κυανὰς σπεῖρας τοῦ καπνοῦ, τοῦ ἀναθρόσκοντος ἀπὸ τοῦ τσιγάρου. Ὄταν δὲ ἀποκάμουν ἀπὸ τὸ τσιγάρον, ἀπογεύονται διὰ τοῦ τσιμπουκίου «τὰς ξανθὰς τρίχας τοῦ Λατζικιέ»· ἀφ' οὗ δὲ χορτάσονται τὸ κάπνισμα, ῥοφοῦν ἕνα κυαθίσκον καφὲ τῆς Συρίας· τραχανίζουσι ὀπωρικά καὶ ζαχαρωτά· παρατείνουν ἐπὶ ἡμίσειαν ὥραν ἐν παγωτόν· ἐπειτα κάμνουν ἐν ἄλλο μικρὸν κάπνισμα μὲ νιργιλέν, τοῦ ὁποῖου ὁ γόμος εἶνε βρεγμένος μὲ ῥοδόσταγμα· ἐπειτα μασσοῦν ὀλίγην μαστίχην διὰ νὰ ἀποβάλουν τὴν γεῦσιν τοῦ καπνοῦ· μετὰ ταῦτα πίνουν μίαν λειμονάδαν, διὰ ν' ἀποβάλουν τὴν γεῦσιν τῆς μαστίχης. Ἐνδύονται, ἐκδύονται, φοροῦν ὅλα τὰ φορέματα τῆς ἱερατικῆς των, δοκιμάζουσι ὅλα τὰ βάρματα τῶν ἀγχιειδίων των, κάμνουν καὶ χαλνοῦν ἐπὶ τοῦ πρῶτου των ψευδεῖς φηκούς ἐν εἴδει ἀστέρων καὶ ἡμισελήνων· καὶ συνδυάζουσι καθ' ὅλους τοὺς δυνατοὺς τρόπους κάτοπτρα καὶ κατοπτρίδια, διὰ νὰ κατοπτρισθῶσιν ἀπανταχόθεν, ἐπὶ τέλους δὲ καὶ ἐν τῇ σκιᾷ αὐτῶν. Τότε δύο δοῦλαι πεντεκαίδεκαέτερι χορεύουσι τὸν ὑποχρεωτικὸν χορὸν μὲ τὰ κρέμβαλα καὶ μὲ τὸ δέφιον· τρίτη τις ἐπαναλαμβάνει δι' ἑκατοσὴν φορὰν ἀσμάτιον ἢ μυθῆριον, ὅπερ γνωρίζουσιν ὅλοι ἀπὸ στήθους· ἢ αἱ δύο συνήθεις ἀνδρικά ἐνδεδυμένοι ὡς ἀκροβάτιδες παλαίουσι τὴν συνήθη πάλιν, ἥτις ἀπολήγει εἰς τὸ ἐπὶ τοῦ δαπέδου ἀμᾶν καὶ εἰς καγχασμὸν ἀνούσιον. Ἐνίστε παρίσταται καὶ τὸ καινοφανὲς θέαμα θιάσου αἰγυπτίων ὀρχηστρίδων, ὅπερ ἀποβαίνει μικρά τις ἐορτή· ἄλλοτε ἔρχεται μία τσιγγάνα, καὶ τότε ἡ χαρὸς τῆς δεικνύει τὴν παλάμην, διὰ νὰ τῆς εἴπῃ τὴν μοῖραν, ἢ ἀγοράζει περιάπτόν τι διὰ νὰ μὲνῃ πάντοτε νέαν, ἀφέψημα διὰ νὰ παιδοποιήσῃ, ἢ φίλτρον τῆς ἀγάπης. Ἰστανται ὀλοκλήρους ὥρας μὲ τὸ πρόσωπον εἰς τὰ δικτυωτὰ βλέπουσαι τοὺς διαβαίνοντας εἰς τὸν δρόμον ἀνθρώπους καὶ σκύλλους, διδάσκουν τὸν ψιττακὸν νέαν τινὰ λέξιν, καταβαίνουν εἰς τὸν κήπον διὰ νὰ ταλαντευθῶσιν ἐπὶ τῆς αἰώρας (κοῦνιας), ἀναβαίνουν πάλιν εἰς τὴν οἰκίαν, διὰ νὰ κάμωσι τὰς νενομισμένας των προσευχάς, στρέφονται ἀνακλινόμεναι ἐπὶ τοῦ διθανίου διὰ νὰ παίζουσι χαρτίαν, ἀναπηδῶσιν ὅπως ὑποδεχθῶσι φίλην ἢ συγγενῆ, ἐλθοῦσαν πρὸς ἐπίσκεψιν των, καὶ τότε ἐξαναρχίζει ἡ συνήθης ἀκολουθία τῶν καφέδων, τῶν καπνισμάτων, τῶν λειμονάδων, τῶν μικρῶν ἀρίστων, τῶν ἀτόνων καγχασμῶν καὶ τῶν ἡχηρῶν χασμημάτων, μέχρις

οὗ ἡ φίλη ἀπέλθῃ, καὶ ὁ εὐνοῦχος, ἐπιφαινόμενος εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας, λέγει ταπεινῇ τῇ φωνῇ : — Ὁ ἐφέντης ! — Ἄ ! τέλος πάντων ! Ὁ Ἀλλάχ αὐτὸς τὸν στέλλει, ὅς εἶνε καὶ ὁ ἀσχημότερος ἄνθρωπος τῆς Σαμπούλ.

Τοῦτο δὲ συμβαίνει· εἰς τὰ χαρέμια, ὅπου ὑπάρχει, ἂν ὅχι ἄλλο τι, τοῦλάχιστον ὅμως ἡ εἰρήνη· ἀλλ' εἰς τὰ ἄλλα ἡ πληθὺς καταπνίγεται ὑπὸ τῆς μανίας τῶν παθῶν, καὶ ἐκεῖ ὁ βίος εἶνε ἀληθῶς διάφορος. Ὑπάρχει δὲ εἰρήνη ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχει, μίαν μόνον γυνή, ἀγαπωμένη ὑπὸ τοῦ συζύγου, ὅστις δὲν ἐποφθαλμιᾷ εἰς τὰς δούλας, καὶ δὲν ἔχει δοσοληψίας ἐκτὸς τῆς οἰκίας. Ὑπάρχει ἂν ὅχι εὐτυχία, εἰρήνη ὅμως, καὶ εἰς τὰ χαρέμια, ὅπου ὑπάρχουσι πολλαὶ γυναῖκες ψυχροῦ ἢ ἐλαφροῦ χαρακτῆρος, ἀδιάφοροι πρὸς τὸν ἄνδρα, ὅστις δὲν κάμνει διάκρισιν μεταξὺ αὐτῶν, ὧν ἐκάστη ἀπολαμβάνει ἐκ περιτροπῆς τὴν προτίμησιν τῆς ἄνευ ἔρωτος, ἄνευ ζήλοτυπίας, καὶ ἄνευ φιλοδοξίας ὑπεροχῆς. Αἱ καλοὶ φυράματος αὐταὶ γυναῖκες προσπαθοῦσι νὰ λάβωσι παρὰ τοῦ ἐφέντη ὅσον πλειότερον ἀργύριον δυνήθωσι, δικτρίβουσιν ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ, διάγουσιν ἐν ἀρμονίᾳ, ἀποκαλοῦσιν ἀλλήλας ἀδελφάς, συνδιασκεδάζουσι, καὶ ἔχετε ὑγείαν· ἡ λέμβος ὑπάγει κατὰ διαβόλου, ἀλλὰ ὑπάγει. Ὑπάρχει ἀκόμη εἰρήνη, φαινόμενη τοῦλάχιστον εἰρήνη, εἰς τὰ χαρέμια, ὅπου ἡ γυνὴ τεθεῖσα εἰς θέσιν ὑποδεστέραν ἀπέναντι ἄλλης νεήλιδος, ἐγκρατερεῖ μετὰ ὀλιψέως εἰς τὴν τύχην τῆς, καὶ ἀποβάλλουσα τὰ ψιχία τοῦ ἔρωτος, ὅσα θὰ ἤθελε νὰ πράσῃ εἰς αὐτὴν ὁ σύζυγός τῆς, διατελεῖ ὅμως φίλην του, μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ του, καὶ ζητεῖ παρηγορίαν εἰς τὰ τέκνα τῆς, καὶ διάγει ἐν ἀπικρατερότητι ἀξιοπρεπεί. Ἀλλὰ ὅμως ὅπως ζῶ ὑπάρχει εἰς τὰ χαρέμια, ὅπου ὑπάρχουσι γυναῖκες χαρακτῆρος ὑπεροπτικοῦ καὶ μὲ θερμὸν τὸ αἷμα, αἵτινες δὲν δύνανται νὰ ὑπομείνωσι τὸν θρίαμβον ἀντιζήλου, μὴδὲ τὴν αἰσχύνην τῆς ἐγκαταλείψεως, καὶ αἵτινες δὲν ἀποφασίζουσι νὰ ἴδωσι τὰ τέκνα των υποβιβάζόμενα εἰς τὰ τέκνα ἄλλης μητρός. Εἰς τὰς οἰκίας ἐκεῖνας ὑπάρχει ὁ Ἄδης. Ἐκεῖ θοῖνοι καὶ κλαυθμοί, καὶ θόρυβος καὶ θραῦσις σινοπλάστων καὶ κρυσταλλίνων σκευῶν καὶ ἀγγείων· ἐκεῖ φονεύονται δοῦλαι μὲ κερφίτσας, ἐκεῖ ἐξυφαίνονται συνωμοσίαι, καὶ μελετῶνται ἐγκλήματα, ἐνίστε δὲ καὶ ἐκτελοῦνται· ἐκεῖ φαρμακεύσεις, καὶ φόνοι μὲ ἐγχειρίδια, καὶ ἐπιχύσεις θειικοῦ ὀξέος εἰς τὸ πρόσωπον· ἐκεῖ ἡ ζωὴ δὲν εἶνε εἰμὴ σειρὰ φρικώδους καταδιωγμοῦ, μίσους ἀδιαλλάκτου, πολέμου κρυφίου καὶ θηριώδους. Ἐν κεφαλαίῳ, ὁ ἀνὴρ ὁ ἔχων πολλὰς γυναῖκας, ἢ ἀγαπᾷ ἀληθῶς μίαν ἐξ αὐτῶν, καὶ δὲν ἔχει ἡσυχίαν· ἢ ἀγαπᾷ ὅλας ἐξ ἴσου χάριν τῆς ἡσυχίας του, καὶ τότε δὲν ἔχει ἀγάπην.